

CÜMLEDE VURGU:

ÖNEMLİ ! MEB'in yaptığı Liselere Giriş Sınavında cümlede vurgu konusunda sadece fiil cümlelerinde vurgu konusu ile ilgili soru gelmekte, diğer vurgu türleriyle ilgili soru sorulmamaktadır. Bunun için vurgulanmak istenen ögenin yüklemden hemen önceki sözcükte olduğu unutulmamalıdır.

FIİL CÜMLELERİNDE VURGU: Fiil cümlelerinde vurgulanmak istenen öge yükleme yaklaştırılır. Yani fiil cümlelerinde vurgu yüklemmeden hemen önceki sözcüktedir.

NOT: Fiil cümlesinde yüklem sonda ise vurgu yüklemden hemen önceki sözcüktedir:

NOT: Devrik fiil cümlesinde yüklem cümleinin ortasında ise vurgu yine yüklemden hemen sözcüktedir.

NOT: Fiil cümlelerinde yüklem cümleinin başındaysa vurgu yüklem kendisindedir.

ÖRNEK:

- Sabaha karşı onunla yolda karşılaştık. (**Yer tamlayıcısı vurgulanmış.**)
- Bu yıl çok çalışarak üniversiteyi kazandı. (**Belirtili nesne vurgulanmış.**)
- En sevdiğim oyuncuğımı kardeşim kırmış. (**Özne vurgulanmış.**)
- Hasan, sinemaya arkadaşlarıyla gitmiş. (**Zarf tümleci vurgulanmış.**)
- Arabası kaza yapınca yeni bir araba almış. (**Belirtisiz nesne vurgulanmış.**)
- Gittin hiçbir şey söylemeden öylece. (**Yüklem cümleinin başında olduğu için yüklem vurgulanmış.**)
- Bir ses geliyordu çok uzak diyarlardan. (**Yüklem cümleinin ortasında olduğu için kendinden önceki öge vurgulanmıştır.**)

CÜMLEDE VURGU İLE İLGİLİ DİĞER BAŞLIKLAR:

1) İSİM CÜMLELERİNDE VURGU: İsim cümlelerinde vurgu yüklem kendisindedir:

ÖRNEK: Bize yemeyip yediren, bizi bu günlere getiren kişi annemdi. (Yüklem isim olduğu için yüklem vurgulanmıştır.)

2) “MI / Mİ “ SORU EKİNİN OLDUĞU CÜMLELERDE VURGU: Soru eki “mi / mi “ vurguyu kendinden önceki cümleye çeker. Yani bu cümlelerde vurgu “mi / mi “ ekinin önceki sözcüktedir.

ÖRNEK: Seni dün buraya **mi** çağırdılar? (**Yer tamlayıcısı vurgulanmış.**)

3) KOŞUL CÜMLELERİNDE VURGU : Bu cümlelerde vurgu şart kipi “ –se / -sa “ ekinin olduğu sözcüktedir.

ÖRNEK: Hepiniz anlattıklarımı can kulağıyla dinleseniz başarılı olursunuz. (**Vurgu koşul ekinin olduğu sözcüktedir.**)

4) SORU CÜMLELERİNDE VURGU : Soru sözcükleri ile kurulan soru cümlelerinde vurgu, cümlede soru anlamını sağlayan sözcüktedir.

ÖRNEK: O öğrenci bugün okula niçin gelmemiş ? (**Zarf tümleci vurgulanmış.**)

5) “ DE “ BAĞLACININ OLDUĞU CÜMLELERDE VURGU: Bu cümlelerde vurgu “ de “ bağlacından hemen önceki sözcüktedir.

ÖRNEK: İşimi bitirir bitirmez oraya **da** uğrarım. (**Yer tamlayıcısı vurgulanmış.**)

ARA SÖZ - ARA CÜMLE: Cümlelerde anlamı biraz daha açıklamak, gereksinim duyulan bir anlamı eklemek veya anlatıma zenginlik katmak için araya giren iki virgül veya iki kısa çizgi içinde verilen cümle ya da sözlere denir.

UYARI: Ara söz cümlede bir öge değildir ancak bir ögenin açıklayıcısıdır.

UYARI: Ara cümle cümlede ne bir ögedir ne de bir ögenin açıklayıcısıdır ve ara cümleler bir cümlede cümle dışı unsur olarak kabul edilir.

UYARI: Ara söz ya da ara cümlelerin başına ve sonuna ya virgül ya da kısa çizgi getirilir.

UYARI: Ara söz ya da ara cümleleri cümleden çıkardığımızda cümlelerin anlamında bozulma olmaz.

UYARI: Ara söz- ara cümle ile alıntı söz birbirine karıştırılmamalıdır.

ÖRNEK:

- Dünyada en sevdiğim insan, **annem**, bugün memleketeye dönüyor. (**Ara söz öznenin açıklayıcısı olmuş.**)
- Okulun son gün , **cuma günü**, onunla görüşmüştük. (**Ara söz, zarf tümlecinin açıklayıcısı olmuş.**)
- Üniversiteyi okuduğum şehri – **Giresun’u** - çok özledim. (**Ara söz belirli nesnenin açıklayıcısı olmuş.**)
- **Dörtyol’a** , Milli Mücadele’de ilk kurşunun atıldığı şehre, atandım. (**Yer tamlayıcısı vurgulanmıştır.**)
- Bugün yemekte bamya, yemeyi hiç sevmem, varmış. (**Ara cümle cümle dışı unsur olarak kullanılmış.**)
- 2014 yılı Ecdada Mektup yarışması – **Hatay ilinde birinci olmuşum**- hayatımın dönüm noktasıydı. (**Ara cümle cümle dışı unsur olarak kullanılmıştır.**)

YAN CÜMLE: Bileşik cümlelerde ana cümlelerin anlamını tamamlayan yardımcı unsurdur. Yan cümlecik, fiilimsilerle oluşturulmuş ve kendi içinde yüklemi olmayan unsurlardan da meydana gelir.

UYARI: Bir cümlede yüklem dışında kaç tane fiilimsi varsa o kadar yan cümlecik vardır.

UYARI: Fiilimsiler yüklem dışında ikinci bir yargı oluşturur.

UYARI: Bir cümlelerin temel cümlesi yüklemidir ve fiilimsilerin oluşturduğu yan cümlecikler bir cümlelerin farklı bir ögesini oluşturur.

UYARI: Bu soru karşımıza ‘‘ Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yan cümlecik temel cümlecik farklı bir ögesi olmuştur. ‘‘ şeklinde gelmektedir.

ÖRNEK:

- Sabahın köründe kapımı çalan kişi oymuş. (**Yan cümlecik temel cümlelerin öznesi olmuştur.**)
- Beni bir kez olsun dinlemeden gitti. (**Yan cümlecik temel cümlelerin zarf tümlecisi olmuştur.**)
- Beni anlamasını ondan beklemiyordum. (**Yan cümlecik temel cümlelerin belirtili nesnesi olmuş.**)
- Kafana takılan soruları bilen birine sormalısın. (**Yan cümlecikler temel cümlelerin nesnesi ve yer tamlayıcısı olmuştur.**)
- Onu bir kez görebilmek için burada sabahladı. (**Yan cümlecik temel cümlelerin zarf tümlecisi olmuştur.**)

Aşağıdaki cümlelerde vurgulanan ögeyi bularak yan taraftaki bölüme yazınız.

CÜMLELER	VURGULANAN ÖGE
Bu konuyu en ince ayrıntılarıyla bize anlattı.	
Haberi duyar duymaz hemen beni aradı.	
Uzun zamandır gelmesini beklediği kargo bugün gelmiş.	
Çekmecenin gözündeki zarfları bana getir.	
Bugün yapılacak olan müsabaka yarına ertelenmiş.	
Onu görür görmez hemen içeriye kaçtı.	
Bugün yapılan satranç turnuvasında birinci kardeşim olmuş.	
Bu dünyada en çok annesini seviyor insan.	
Uzun zaman sonra ilk kez bir kelaynak gördüm.	
Gururla süzülen bir bayrağa sahip olmak çok güzel bir duygu.	
O günkü olayları bir tek o çocuk görmüş.	
En sevdiği ve değerli gördüğü kalemi kırılınca çok üzüldü.	
İşten oldukça yorgun döndüğü için kanepede uyuyakalmış.	
Saymadım onsuz geçen günlerin hiçbirini.	
Bizler ecdadımızdan öğrenmişiz özgürlük denen kavramı.	
Mehmet Akif Ersoy ömrü boyunca kalemiyle savaşmıştır.	
Allah'ın emirlerine uymak için yaşıyoruz bizler.	
Milli Eğitim Bakanlığı sınav sorularının cevaplarını yayımladı.	
Yapılacak olan son yazılıda sorumlu olunan konular bildirildi.	
Son günlerde oldukça üzgün ve telaşlı görünüyordu.	

Aşağıdaki cümlelerde ara sözlerin cümlelerin hangisi ögesinin açıklayıcısı olduğunu uygun bölüme yazınız.

CÜMLELER	ÖGELER
Kış kardeşim , en küçük olan, oldukça yaramazdır.	özne
O gece – iki gün önce – diş ağrısından sabaha kadar uyuyamadım.	
Canımın canını, oğlum, her geçen gün daha çok özleyorum.	
Bu sorundan ona , arkadaşına, sakın bahsetmeyin.	
Biraz önce , saat ikide , sınav salonundan çıktık.	
Mahallesine , Numuneevlere , yeniden taşınma kararı almış.	
Mehmet Akif – büyük İslam şairi- 27 Aralık'ta vefat etmiş.	
Eylül, en sevdiğim öğrencim, fen lisesini kazandı.	
Sonbaharda , güz zamanı, okullar tatile girdi.	
Dün anlattığı konuyu, cümlelerin ögelerini, çok iyi anladım.	
Telefon, çağın icadı, insana birçok kolaylık sağlıyor.	
Biraz önce onunla , Kemal'le, görüşmeye gideğim.	
Sizin yazdığınız yazıyı, en son yazdığınızı, çok beğendim.	
Aklıma geleni- söylemek istediklerimi- bir bir söyledim ona.	
Büyük başarılar kazandığı takımına, Galatasara'ya, tekrar döndü.	
Safahat, Mehmet Akif'in eşsiz eseri, her kişinin başucu kitabı olmalıdır.	
Televizyonda yeni başlayan diziyi, Diriliş'i , oldukça beğendim.	
Beni sabahın köründe, gün ışıırken, arayan kişi olmuş.	
Görmeyi en çok istediğim ülkeye, Kudüs'e, bir ödülle gitmek güzeldi.	
En sevdiğim şiir – Kahramanların Ölümü- Hüseyin Nihal Atsız'a aittir.	

Aşağıdaki cümlelerde yer alan fiilimsilerin oluşturduğu yan cümlecikleri bularak altını çiziniz ve bu yan cümleciklerin temel cümlenin hangi ögesini oluşturduğunu uygun bölüme yazarak belirtiniz.

	ÖGELER
Onu gördüğüme sevineceğim aklıma gelmezdi.	
Kardeşini okula bırakmasını ona ben söyledim.	
Sen geldiğinde ben buralarda olmayacağım.	
Okuduğunu anlayan bir öğrenci tüm derslerde başarılı olur.	
Onu bir an olsun göremeyince çok korkmuştum.	
Okuyamadığım kitapların özetini hiçbir yerde bulamadım.	
İnşası yeni biten bu okula seneye taşınacağız.	
Anlaşma sağlayan iki devlet projeler için imza attı.	
Değer bilmez insanlarla arkadaşlık etmemeliyiz.	
Doğanın denizle buluştuğu bu yere tekrar gelelim.	
Anlaşılması güç olaylar yaşıyorum son günlerde.	
Hayırlı haberi alır almaz hemen beni aradı.	
Aralarındaki problemi çözüp yanlarından ayrıldım.	
Onunla anlaşmak her babayığidin harcı değildir.	
Geziye gelemeyecek olanları listeden çıkardık.	
Ondan bir haber alalım diye sabahlara kadar dua ettik.	
Çocukluğumun geçtiği bu yerde insan huzur buluyor.	
Eve gelirken mutlaka iki tane ekmek al.	
Yazılıda çıkan bu sorunun cevabı herkesi şaşırttı.	
Futbol için uygun olmayan bu zeminde futbolcular sakatlanabilir.	